

ADD. AD SPOMENIK, LXXI, 557 ALBANOPOLIS

Prilikom revizije antičkih natpisa sa teritorije rimske veteranske kolonije *Scupi* osobitu je pažnju morao da na sebe privuče u naslovu spomenuti natpis, jer je sasvim pouzdano obećavao jedan podatak topografskog karaktera.¹ Prvo izdanje ovoga, kako ćemo iz daljeg izlaganja videti u svakom pogledu značajnog natpisa, potiče iz pera N. Vulića, koji ga je pronašao još 1930. godine u selu Gornjem Solnju, nedaleko od Skoplja.² Spomenik se i sad nalazi tamo, na istom mestu, uzidan u jednoj staroj, odavno napuštenoj česmi, u zapadnom delu sela.³ Njegova tačna provenijencija i pored upornog traganja još uvek nam je ostala nepoznata, kao i arhitektonskih delova koji se nalaze nedaleko od spomenute česme, u dvorištu male seoske crkve.

Objavljujući spomenik Vulić je uz sumaran opis dao i druge osnovne podatke, zatim transkripciju teksta u minuskulima, propraćenu sasvim kratkim komentarom, i najzad, kao što je to uvek praktikovao, fotografiju, koju prilažemo radi upoređenja (sl. 1). Od natpisa je mogao da objavi, razume se, samo onoliko koliko su mu to uslovi dozvoljavali: četiri reda, jer, da bi pročitao i ostalo, trebalo je da uradi ono što i potpisana, naime da zazidani deo oslobodi od debelog, čvrstog sloja maltera. Nije naše da ovde ulazimo u razloge zbog kojih to nije učinio, no trebalo je, svakako, da budu dosta ozbiljni, s obzirom na interesovanje koje je on pokazivao za probleme antičke geografije i topografije uopšte, a posebno kad je bila u pitanju naša zemlja.

Spomenik je isklesan od belog mermera. Maločas spomenutom intervencijom od ranije poznati tekst se povećao za dva reda. Prvobitna visina spomenika nam je ipak ostala nepoznatom, jer je njegov

¹ Sistematskom revidiranju i pribiranju natpisa Skupâ pristupilo se u okviru rada na drugom izdanju III sveske CIL-a, kao i pripremanju jednog Zbornika, kojim će biti obuhvaćeni svi do sada poznati natpisi Skupa, čiji broj sad iznosi oko dve stotine.

² N. Vulić, Spomenik LXXI, 557 (sa fot.).

³ Selo se nalazi jugozapadno od Skopja, na zap. strani Karšijaka. Od D. Solnja, gde je također u jednoj od česama uzidana jedna sepulkralna stela (Spom. LXXI, 558) deli ga dol-potok Kokošinec. Oba se sela spominju još 1300. godine, kad je kralj Stefan Milutin poklanjajući imanje manastiru sv. Đorđa Skoropostiznog učinio izvesni poklon i spomenutim selima (Stojan Novaković, *Zakonski spomenici srpskih država srednjeg veka*, V, Beograd 1912, str. 610. V. Jovan Hadži-Vasiljević, *Skoplje i njegova okolina*, Beograd 1930, str. 261 i d.).

donji deo preko sedmog reda natpisa u ravnoj liniji odbijen.⁴ O stanju očuvanosti dela kojim raspolažemo bez preterivanja bismo

Sl. 1.

mogli reći da zadovoljava, kad reljef u frontonu ne bi bio površinski veoma olupan (sl. 2).⁵

Svojim oblikom spomenik predstavlja stelu glatkih ivica, što u potpunosti odgovara vremenskom periodu u kom je nastala. U njezinom gornjem delu, koji završava vodoravnim rubom, plastično je modelovan fronton oblika zasvođene edikule, ograničene trostrukom profilacijom, a u odsečcima koje zatvara arhivolta i strane stele, velike akroterije u vidu stilizovanih polupalmeta sa volutama. Neznatno udubljeno frontonovo polje gotovo celo ispunjava jedan od najomiljenijih dekorativnih motiva tog dela nadgrobnika u Skupima — rozeta. Ona je sasvim geometriski stilizovana, kao i volute palmeta, a modelovana u dosta plitkom reljefu. Lattice su joj razdvojene romboidnim

⁴ Dimenzije spomenika prema Vuliću: v. 0,87, š. 0,62, d. 0,20 m.

⁵ Najveće oštećenje je spomenik pretrpeo u najnovije vreme,

listićima, a raspoređene horizontalno dve po dve oko poluloptaste semenjače. One se oblikom približavaju krugu, a detaljizovane su

Sl. 2.

koncentričnim gajtanastim linijama, čime je kamenorezac, izgleda, želeo da dočara cvet složen iz mnogo latica. Iako se rozeta u Skupima javlja u više oblika: obična sa četiri, pet i više latica, akantova, spiralna, u kombinaciji sa vencem itd., ni jednu od njih, a ni od onih iz susednih oblasti, ne bismo mogli da navedemo kao analogiju našoj.⁶

U produžetku frontona nalazi se na istovetan način profilisana tabula sa natpisom, čija širina potpuno odgovara širini frontonovog polja (35 cm), dok joj sadašnja visina iznosi 43 cm.

Visina slova u svima redovima je ista: 5 cm, sem u poslednjem, gde su usled preloma nešto manjeg obima.

Natpis sad glasi:

⁶ A. Evans, *Antiquarian Researches in Illyricum*, III—IV. *Archaeologia* 49, 1885, sl. 50, 51, 77, 78, 85, 89, *Spomenik LXXI* br. 528, 536, 578, *LXXVII*, str. 58, br. 63; *XCVIII*, br. 442, 451; *ŽA* III, 1953, 242; IV—I, 1954, 194 i 198; IV—2, 366; VI, 1956, 290; XVI, 1966, 263 i 266; XVIII, 1968, 77; *Starinar* 7—8, 1956—7, 290, 291, 293; *Godišen zbornik na Fil. fak. — Skopje*, 12, 1960, 202; 23, 1971, 265.

1 P O S Í S M E S
 T Y L V F · F L ·
 D E L V S M V
 C A T I · F · D O M
 5 A L B A N O P ·
 I P S A D E L V S

Posis Mes/tylu f(ilius) Fl(avius) / Delus Mu/cati f(ilia) dom(o)/
 Albanop(oli). / Ipsa Delus/[— — — — —]⁷

Variae lectiones: 1 Posis (bez apeksa). 2 ET. namesto Fl. 4
 f(ilius) dom[o] — N. Vulić, op. cit.
 1—2 Mes/tyli — Dečev.^{7a}

1 Na vokalu I postavljen je *apex* što, svakako, ukazuje na dužinu sloga. 2 U oba slučaja konsonant L ima sasvim kratku vodoravnu hastu, što je, izgleda, bio jedan od razloga za Vulićevu lekciju, pošto bi tu veznik ET zaista bolje odgovarao od gentilnog imena, no naša lekcija ne podleže sumnji. 4 Vodoravna hasta konsonanta T je nešto kraća nego u drugom redu. Iza patronima je nepravilno postavljen interpunkcijski znak u vidu trougaonog ureza, inače je funkcionalan. — D i O u ligaturi.

Trebalo je da natpis sadrži najmanje još dva reda, tako da se na osnovu šestog reda može pretpostaviti da je u produžetku mogao da glasi:

6 Ipsa Delus
 [viva p(osuit) sibi]
 [et viro suo?]

Nije isključeno, međutim, da je tekst bio i nešto duži pa sadržavao i podatke o godinama života pokojnikova, ili nekoje druge, no sve je to moglo i da izostane s obzirom na hronologiju natpisa, kao i na izvesni grčki uticaj koji je, očito, prisutan.

Dedikant spomenika je Mukatova kći *Delus* Ona je, izgleda, također i jedan od dedikanata. U kakvim su odnosima bili ona i *Posis* ne bi moglo sigurno da se reče, no najverovatnije izgleda da su bili supruzi, kao što smo već pretpostavili dopunjujući tekst natpisa. U prilog bi išla činjenica što nisu rodom iz istog mesta: *Delus* je iz Albanopolisa, dok je *Posis* — iz Skupâ, jer da nije, tad bi bio naveden i njegov zavičaj, a da je i on iz Albanopolisa, taj bi podatak bio saopšten pre uz njegovo nego uz ženino ime. Na osnovu denominacije za Posisa bi moglo da se pretpostavi da je bio ili domorodac koji je imao status rimskog građanina, ili da je poticao iz porodice koja se na teritoriju Skupâ doselila iz nekoje susedne oblasti prožete grčkom kulturom, možda iz Severne Makedonije, (Stubere?), odn. stare Pajonije, a nije isključeno i iz iste, odakle je bila *Delus*.

⁷ Manje je verovatno, iako nije baš sasvim isključeno, da bi se gentile moglo da odnosi na ženu.

^{7a} Str. 124 — svakako omaškom, jer na str. 376. kao gore (v. zab, br. 8 i 34).

U odnosu na teritorijalnu rasprostranjenost ličnog imena *Posis* za njega se ne bi moglo reći da je nepoznato, kao što veli Vulić, istina sa ogradom, u svom komentaru uz natpis. U stvari ono nije bilo ranije zabeleženo u natpisima Dardanije, no u susednoj Stuberi jest.⁸ Inače, iako veoma retko, prisutno je u natpisima i na novcu Grčke, Male Azije i nekih drugih oblasti,^{8a} a sreta se i u literaturi.⁹ Što se tiče njegove jezične pripadnosti među filozovima ne postoji saglasnost, no većina ga ipak smatra grčkim (Bechtel,¹⁰ Pape,¹¹ Zgusta,¹² Russu¹³). Tomaschek, međutim, ovo ime drži za tračko,¹⁴ također i Mócsy u najnovije vreme,¹⁵ dok Dečev pomišlja na to da je bilo zajedničko grčkom i tračkom jeziku.¹⁶ Papazoglu je ime *Posis*, kao i ostala iz ovog natpisa, uvrstila u svoj spisak dardanskih ličnih imena, no sa napomenom da mu zbog patronima *Mestylus* mesto porekla sa najviše verovatnoće treba tražiti u Makedoniji.¹⁷ Međutim, imajući u vidu indoevropsko $\pi\omicron\tau\iota\varsigma$,¹⁸ koje sa istim značenjem postoji i u grčkom jeziku gde je prisutno i u sklopu imena prastarog božanstva Posejdona, posvedočenog još u tekstovima linearnog B pisma u Knosu i Pilu,¹⁹ smatramo da nećemo pogrešiti ako pretpostavimo da je ime *Posis* moglo da bude zajedničko ne samo grčkom i tračkom, nego i ilirskom jeziku, tim više što je u jednom natpisu iz okoline Konjica posvedočeno žensko ime *Posa*,²⁰ koje

⁸ D. Vučković-Todorović, *Styterra, Archaeologia Jugoslavica IV*, Beograd, 1963, 80 (Πόσις Μανίου Πόσις Μάρκου).

^{8a} Die Inschriften von Magnesia am Meander, Berlin 1900, br. 279: Πόσις Διοσχοριδου] Dittenberger, *Sylloge inscriptionum Graecarum*, 3, 168: Πόσις *Iasos* (citirano prema: F. Bechtel, *Die historischen Personennamen des Griechischen bis zur Kaiserzeit*, Halle 1911, 381). D. Detschew, *Die thrakischen Sprachreste*, Wien 1957, 375 i 376, gde su navedeni natpisi među kojima i naš. — V. i Pape-Benseler, *Wörterbuch d. griechischen Eigennamen*, Braunschweig 1875, s. v.

Na pr. na jednom primerku novca iz Mileta (Mion. VI, 266 — citirano prema Pape-Benseleru). Međutim, u obliku *Poses* (Ποσης) na novcu Smirne (Mion. III, 201), i Atine (Beulé, *Les monnaies d'Athènes* 373). Tako se zvao i jedan pesnik nove antičke komedije (A. Körte, *Poses*, RE XXII—I, 1953, 828; v. Jan, RE II—I, 1895, 950).

⁹ Athen. 7, 296, d: Πόσις Μάγνης (istoričar iz Magnezije); Plin. XXXV, 45 (Posis).

¹⁰ O. c. 381.

¹¹ O. c. s. v.

¹² Ladislav Zgusta, *Die Personennamen Griechischer Städte der nordlichen Schwarzmeer-küste*, Praha 1955, 1136.

¹³ I. Russu, *Dacia, Nouvelle série II* (1958), Rezension.

¹⁴ W. Tomaschek, *Die alten Thraker*, Wien 1894, II, Bd. 131, 2, 20.

¹⁵ A. Mócsy, *Vorarbeiten zu einem onomasticon von Moesia Superior*, Go-dišnjak knj. VIII — Centar za balkanološka ispitivanja, knj. 6, Sarajevo 1970, str. 179.

¹⁶ O. c. 375: Πόσις, Ποσσης, Ποσσις, Ποσης, Ποσις, Posis m., Ποσ(σ)ια f.

¹⁷ *Dardanska onomastika*, Zbornik Fil. fak. VIII—I, Beograd 1964, s. v.

¹⁸ Julius Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch I*, Bern u. München, 1959, 842.

¹⁹ Michael Ventris and John Chadwick, *Dokuments in Mycenaean Greek*, Cambridge 1956, 126.

²⁰ CIL III 13866 (=12774): D M/ POSAVL/Υ ONIS ΨΑ/CI FILIAE/....

Katičić navodi kao ilirsko.²¹ Žensko ime iz spomenutog natpisa se nalazi i kod Mayera, samo u obliku *Posauljo*,²² kako ga je pročitao još Pač, koji je prvi objavio ovaj natpis.²³ Isti radikalni elemenat imamo svakako i u imenu ilirsko-japodskog plemena *Ποσηνοί* koje spominje Apijan.²⁴

Ime Posisovog oca, sudeći prema genitivnom završetku, moglo je u nominativu da glasi: *Mestyllos*, ili *Mestylas*, što nam izgleda verovatnijim, jer je u tom obliku posvedočeno u grčkim natpisima iz okoline Prilepa²⁵ i T. Veleša,²⁶ a također i u natpisu iz Srednjeg Konjara, koji je, istina, latinski, no pokazuje grčki uticaj, ne samo u mešavini grčkih i latinskih slova, nego i u morfološkom pogledu.²⁷ Na teritoriji Skupā izuzev ovaj, kao i natpis o kom je reč u ovom članku, ime je spomenuto još dva puta: u jednom natpisu iz Dobrog Dola, no u obliku *Mestula*²⁸ i u poznatom laterkulu iz Kostolca u funkciji kognomena jednog veterana legije *VII Claudia*.²⁹ Dečev ovo ime smatra tračkim.³⁰ Mayer ga nije uneo u svoj leksikon ilirskih ličnih imena, što bi značilo da ga nije držao za ilirsko. Papazoglu se nije izjasnila u odnosu na tračku ili ilirsku pripadnost ovoga imena.³¹ Međutim, pripisujući ga dardanskom onomastikonu, ona je ukazala na oblast odakle je ime moglo da bude preuzeto, a to je Severna Makedonija. odn. Pajonija, gde je zabeleženo samo u oblasti Prilepa, Kavadaraca

²¹ R. Katičić, *Die illyrischen Personennamen in ihrem südöstlichen Verbreitungsgebiet*, Živa antika XII, 1962, 112. Katičić je, u koliko njegova lekcija nije rezultat autopsije, isti znak jedanput pročitao kao *I*, a drugi put kao *M*, pa dobio: *Posa Ulionis Maci*. U koliko se zaista radi o istom znaku, po našem mišljenju bi pre trebalo pročitati: *Posa Ulmonis Maci. Filiae*. . . . Ovo tim više što postoji toponim *Ulmos*, *Ulmo*, koji Mayer (*Die Sprache der alten Illyrier*, Wien 1957, 348) smatra ilirskim.

²² *Ibid.* 278; *D. M. Posauljonis Jaci filiae*. . .

²³ V. CIL III 13866, gde je u komentaru saopštena Pačeva lekcija: *Posauljonis Jaci*. — G. Alföldy (*Die Namengebung der Urbevölkerung in Dalmatien*, Beiträge zur Namenforschung, XV—I, 1964, 90) preuzeo je ime u obliku: *Posaulio*.

²⁴ *App. Illyr.* 21. Up. Mayer, o. c. 278.

²⁵ Spomenik LXXI, Br. 341.

²⁶ *Ibid.* 76.

²⁷ Spomenik XCVIII, br. 448 (sa fot.). Vulić je ime dedikanta pročitao: *Mestulas*. Također i Papazoglu. Posle pažljivog razgledanja natpisa došli smo do zaključka da ime ipak glasi: *Mestylas*, jer u donjem delu zaobljeni vokal, koji na prvi pogled zaista liči na U, u stvari predstavlja ipsilon, čija se vertikalna hasta jedva nazire. Sem u poslednjoj reči (*posu*) vokal U ima u ovom natpisu oblik obligatan u klasičnoj kapitali. Sem ovoga još jedan natpis iz istog sela, također veoma primitivan, pokazuje paralelnu upotrebu ne samo grčkih i latinskih slova, nego i reči *ibid.* 449). Činjenica da su natpisi iz jedne pogranične oblasti pruža zadovoljavajuće objašnjenje za ovu pojavu. (Up. F. Papazoglu, *Makedonski gradovi u rimsko doba*, Skopje 1957, str. 82).

²⁸ D. V. Todorović, *Rimski dvojni grob iz Dobrog Dola kod Skoplja*, Starinar 7—8, 1956—7, 291. *Drutie Mestulæ f(ilia)*.).

²⁹ CIL III 14507, a 27: *M. Aur. Mestula Sc(upis)*.

³⁰ O. c. str. 300 *Μεστυλος*, *Μεστυλας*, *Μεστυλης*, *Mestylus*, *Mestula m. Μεστυλα f.*

³¹ O. c. 68. U priloženoj tabeli ime nije obeleženo ni kao tračko, ni kao ilirsko.

i T. Velesa,³² gde su posvedočena i složena lična imena u čijem se prvom delu nalazi ista osnova koja i u imenu Mestilovog sina Posisa.³³

Žensko lično ime *Delus* u Dardaniji, tačnije na municipalnoj teritoriji Skupâ, posvedočeno je dvaput: prvi put baš u ovom natpisu, odakle ga je Dečev uneo u svoj leksikon tračkih imena, no kao *masculinum*,³⁴ i drugi put u nedavno objavljenom epitafu iz Skoplja (Sinđelić), gde također pripada jednoj ženi.³⁵ Kao takvo, izgleda, pre otkrivanja maločas spomenutih natpisa nije bilo poznato, dok je kao muški kognomen epigrafski posvedočeno, iako samo u nekoliko latinskih natpisa.³⁶ Svojim oblikom odgovara imenu poznatog kikladskog ostrva, za koje Fick misli da je pregrčkog porekla.³⁷ Mišljenju Dečeva o tračkoj pripadnosti ovoga imena pridružuje se i Papazoglu, no ipak za njega veli da je „izgleda tračko“.³⁸ Mócsy se u tom pogledu nije izjasnio.³⁹ Međutim činjenica da nam je poznat Delin zavičaj — ALBANOPOLIS, o kom će niže biti reči, ukazuje na oblast iz koje je u ovom slučaju ime dospelo u Skupi, što istovremeno navodi na misao da bi ono moglo da bude i ilirskog karaktera, tim više što je isti radikalni deo posvedočen u indoevropskom prajeziku.⁴⁰ U prilog bi mogao donekle da govori i patronim Mucatus, koji Mayer smatra ilirskim,⁴¹ a Dečev,⁴² Papazoglu⁴³ Vlahov⁴⁴ i Mócsy tračkim.⁴⁵

Posle ove, ne baš sasvim iscrpne analize imena, da pređemo na nomenklaturu lica, koja isto tako zaslužuje pažnju. Očito je da je *Posis* imao civitet, no njegova onomastička formula nije rimska, a nije ni grčko-makedonska, kako bi se također moglo očekivati. Ona je interesantnog, neobičnog oblika, kakav do sada nismo imali prilike da sretnemo ne samo u natpisima Skupâ, nego uopšte. U stvari u pitanju je tipična ilirska dvočlana formula, koja odgovara tipu *Bb* Rendićeve sheme, kakvom je označena i *Delus*,⁴⁶ uobičajena u natpisima kako jugoistočnog jezičnog područja, kome prema Katičiću

³² *Ibid.* s. v.

³³ Spomenik 98, br. 78, 140, 68, 388, 389.

³⁴ *O. c.* str. 124, gde je omaškom *Posis Mestyli f.* namesto *Mestyli*.

³⁵ B. Dragojević—Josifovska, *Živa antika* XXI, 1971, 231 ss.

³⁶ *Thesaurus linguae Latinae, Onomasticon*, col 89: *Delus* cogn. vir. Corp. VI 21805 *L. Genutius -us*. X 8042, 8 (in tegula Pompeiana) *L. Anni -i* (cf. 8331, 3; XV 2396). XIII 1819 (Lugdunum) *Ti. Iul(io)Delo*.

³⁷ August Fick, *Vorgriechische Ortsnamen als die Quelle für die Vorgeschichte Griechenlandes*, Göttingen 1905, 58—59, 168; 116: Δῆλος (hett?).

³⁸ *O. c.* 58.

³⁹ *O. c.* str. 156.

⁴⁰ J. Pokorny, *o. c.* str. 193, 194, 195.

⁴¹ *O. c.* 234.

⁴² *O. c.* 317.

⁴³ *O. c.* 61.

⁴⁴ K. Vlahov, *Nachträge und Berichtigungen zu den thrakischen Sprachresten und Rückwörterbuch*, Godišnik na Sofijskija Universitet, Ist. — Fil. fak. LVII—2, 1963, 253.

⁴⁵ A. Mócsy, *o. c.* 165 i 179.

⁴⁶ D. Rendić-Miočević, *Illyrica*. Zum Problem der illyrischen onomastischen Formel in römischer Zeit, *Archaeologia Iugoslavica* II, 1956, 49.

pripada i Južna Dardanija,⁴⁷ tako i nekih drugih ilirskih oblasti, jednostavno proširena imperatorskim gentilnim imenom *Flavius*. Međutim, već na prvi pogled pada u oči da gentilicij, ovde u abrevijaturi, nije stavljen ispred nacionalnog imena, kao što se sreće u znatnom broju natpisa Ilirâ iz perioda Ranog carstva, što prema Rendiću predstavlja izvesni oblik ilirsko-rimske onomastičke simbioze, nego sasvim na kraju, gde mu nikako nema mesta.⁴⁸ Ovakav način denominacije, koji verovatno treba smatrati izuzetkom,⁴⁹ mogao bi da nađe zadovoljavajuće objašnjenje u nedavnom dobivanju civiteta, koji je *Posis*, kako se pored ostalog može zaključiti i na osnovu hronologije natpisa, dobio verovatno u isto vreme kad su Skupi postali kolonijom Flavijevaca sa nazivom *Colonia Flavia Scupi*.⁵⁰ U suštini *Posis* nije bio romanizovan, a njegova porodica još manje: on je, jednostavno, imao status rimskog građanina i to je u njegovom epitafu, u kom su inače u potpunosti prisutne epihorske tradicije, na ovaj način bilo saopšteno.

A sad da pređemo na ono što i čini ovaj natpis izuzetno značajnim, a to je što on, koliko nam je poznato, predstavlja prvu epigrafsku potvrdu o postojanju ALBANOPOLISA, koji se u literarnim izvorima spominje jedino kod Ptolemeja, koji među ilirskim plemenima u provinciji Makedoniji spominje i Albance sa njihovim glavnim gradom.⁵¹ To što se naselje ovoga imena ne sreće nigde više u izvorima navelo je nekoje starije istraživače da posumnjaju čak i u verodostojnost Ptolemejeva podatka,⁵² s čime se Hahn sasvim oravdano nije mogao da složi.

Zahvaljujući najnovijim arheološkim iskopavanjima, koje je 1969. godine izvršio albanski arheolog Selim Islami na mestu na koje je ukazao još Hahn, naime kod dan. Zgërdhesh jugozapadno od Kruje,⁵³ otkriveni su ostaci značajnog antičkog grada, čime je Hanova hipoteza da bi tu trebalo tražiti Ptolemejev ALBANOPOLIS u velikoj

⁴⁷ O. c. 115.

⁴⁸ D. Rendić-Miočević. *Ilirska onomastika na lat. natpisima Dalmacije*, Vjesnik za arh. i hist. dalmatinsku, LII, Split 1948, 44.

Papazoglu je u svojoj studiji *O onomastičkoj formuli kod Makedonaca u rimsko doba* (Ž.A.V, 1955, 362) ustanovila da se i u ist. delu Makedonije, no veoma retko, javljaju imena u kojima je gentilicij dodat potpunij makedonskoj formuli, ispred nje, no nikad iza.

⁴⁹ Kad bi se našlo više epigrafskih potvrda, tad bi se tek moglo pomišljati na izvesni tip formule, koja bi prethodila onoj sa rim. gentilom na prvom mestu.

⁵⁰ Kornemann, *Coloniae*, RE IV—I, 1900, 547.

⁵¹ Ptol. III, 12, 20: „Ἀλβανῶν Ἀλβανόπολις“. Hirschfeld (RE I, 1894, 1307, 2) i Pape-Benseler (o. c. s. v.) ne citiraju tačno Ptolemeja. — V. također: M. Dimica, Ἀρχαία γεωγραφία Μακεδονίας II, Atina 1874, 652 ss, gde je citirana i starija literatura, kao i: V. Tomaschek, *Albanopolis*, RE I, 1894, 1307 i *Albanoi*, RE I—I, 1893, 1306; Mayer, o. c. 36.

⁵² V. Müller-ov komentar uz Ptolemejevu geografiju.

⁵³ J. G. Hahn, *Albanesische Studien*, Jena 1854, IV Archäologische Notizien, 120—121, 18; isti: *Reise durch die Gebiete des Drin und Wardar*, Denkschriften des Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, XV Band, Wien 1867, 14.

meri potkrepljena.⁵⁴ Inače, u odnosu na njegovu ubikaciju bilo je izneseno nekoliko različitih pretpostavki, tako da su Fallmerayer i Hecquard mislili da je u pitanju El-Bassan (Elbasani),⁵⁵ Desdevises — Kruja,⁵⁶ a što se tiče Hahna on je pomišljao i na to da bi Albanopolis mogao biti identičan sa Arbonom, no ipak je, kako sad izgleda, sasvim umesno napomenuo da bi mnogo više pažnje trebalo posvetiti razvalinama starog grada „Skurtesche“ kod Kruje, čiji bi položaj prema Ptolemejevim podacima bolje odgovarao od Arbone.⁵⁷

O administrativnom statusu Albanopolisa Ptolemej nas ne izveštava, što od njega ne treba ni očekivati, jer je za njega kao geografa bio važan položaj naselja, pa se nije niti upuštao u to da pravi razliku među njima u odnosu na njihov status.⁵⁸ O tome ne saznajemo ništa ni od Plinija, iz prostoga razloga što on uopšte ne spominje Albanopolis, a to ne znači ništa drugo, nego da u Augustovo doba, na koje se odnose Plinijevi podaci, grad nije postojao kao samoupravna opština. Međutim, da je kao takav postojao u doba Flavijevaca, svedoči naš natpis, iako je u njemu izostavljena triba u koju je trebalo da bude registriran, jer, kako je poznato, u natpisima žena navođenje triba je bilo veoma retko praktikovano.

Što se tiče hronologije natpisa pouzdan *t. p. quem* pruža imperatorski gentilicij FLAVIVS. U abrevijaturi, kao kod nas, on je veoma uobičajen u natpisima III veka, no u natpisima Rima javlja se već početkom II v. n. ere.⁵⁹ Kako u našem natpisu svi elementi koji mogu da posluže kao kriterij za datiranje ukazuju na raniji period carstva, to smatramo da je spomenik bio podignut u početku drugog, a nije isključeno i krajem prvog veka nove ere.

Skoplje.

Borka Dragojević-Josifovska.

⁵⁴ Shqipëria arkeologjike, Universiteti shtetëror i Tiranës, Instituti i historisë dhe i gjuhës, Tiranë 1971 (v. Arheološku kartu i sl. 39). Selim Islami, Qyteti ilir në Zgërdhesh, Monumentet 1, Tiranë 1971, 23 ss; isti: La ville illyrienne à Zgërdhesh de Kruje, L'Illyrie, Tirana 1972, 217 ss. Do gore iznesenih podataka, kao i do maločas citiranih publikacija, došla sam ljubaznošću kolege Damjana Komate, kome se i ovom prilikom najtoplije zahvaljujem.

⁵⁵ Ph. Fallmerayer, *Das albanesische Element in Griechenland*. Abt. I, *Über Ursprung und Alterthum der Albanesen*, 1857, 93. Hyac. Hecquard, *Histoire de la Haut. Alban.*, (264 Citirano, prema n. d. Dimice (str. 660 i d.). C. Praschniker — A. Schober, *Archäologische Forschungen in Albanien und Montenegro*, Wien 1919, 28—30 (citirano prema S. Islami).

⁵⁶ Th. Desdevises-du- Désert, *Géographie ancienne de la Macédoine*, Paris 1862, 70 i 228 (Također prema Dimici, 661). Up. i već spomenuti Müller-ov komentar.

⁵⁷ Ibid, str. 14.

⁵⁸ Up. F. Papazoglu, *Makedonski gradovi*, str. 23.

⁵⁹ H. Thylander, *Étude sur l'épigraphie latine*, Lund 1952, 97.

R É S U M É

Borka Dragojević-Josifovska; ADD. AD SPOMENIK LXXI, 557 ALBANOPOLIS

Cet article est consacré à la réédition de l'inscription funéraire provenant du village Gorno Solnje (au sud-ouest de Skopje), dont l'*editio princeps* a été donnée par N. Vulić (v. n. 2, fig. 1), qui n'en pouvait transcrire que les quatre premières lignes, car la partie inférieure était murée dans un puits ancien depuis longtemps abandonné. La soussignée, ayant libéré la partie murée, n'a pu ajouter à l'inscription que deux lignes encore, parce que le bas de la stèle est brisé. Le texte qui est maintenant à notre disposition se lit comme suit: *Posis Mes/tylu f(ilius) Fl(avius)/Delus Mu/catī f(ilia) dom(o)/⁵Albanop(oli)/. Ipsa Delus/- - (fig. 2).*

Le principal intérêt de cette inscription consiste en ce qu'elle représente la première attestation épigraphique de la ville d'ALBANOPOLIS (v. n. 51 et 54).

L'inscription présente également un intérêt vivant par les noms indigènes dont le nom DELVS est attesté ici pour la première fois comme nom personnel féminin, ainsi que par le fait que *Delus* porte la dénomination d'après l'onomastique des Illyriens. Du même type est la formule onomastique de POSIS avec la différence qu'à la fin lui est ajouté le gentilice impérial *Fl(avius)*, ce qui représente une exception (v. n. 7).

En ce qui concerne la date de l'inscription elle remonte au début du II-e, ou au plus tôt à la fin du I-er siècle de n. ère.